

FAHÉRMELYI NAPLO

Helyben:		Videken:	
1 óra	1 K.	1 óra	150 K.
3 óra	3 K.	3 óra	450 K.
6 óra	6 K.	6 óra	9 K.
1 évre	12 K.	1 évre	18 K.

Megjelenik minden hétköznap este 8 órakor.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Szent István-ter 1.
Egyes szám: 4 fillér.
Hirdetés díjazás szerint.

Felélős szerkesztő és lapfőigazgató: Baranyay Lajos.

A rokkantügy és a mezőgazdaság

A háboruban közvetlenül részt nem vevő társadalomnak óriási nagy tartozása van azok irányában, akik vérük hullásával, testi épségük veszélyeztetésével védtek a hazát, s iparkodtak a háborút javunkra eldönteni. A harctérről visszavertő minden egyes hős iránt külön-külön kötelezettségünk van, de a legnagyobb mégis azok iránt, akik sebesültséggel vagy pláne valamely tagjuk elvesztésével is hozták áldozatot annak a nagy ügynek, mely a végzet szolgálatába állította őket. Az államnak, a társadalomnak vállatve kell azon működniök, miszerint a bekövetkező béke idején senkinek se legyen rosszabb sorsa, hanem ellenkezőleg jobb, mint akkor volt, amikor a haza érdeke harctérre szólította őt.

Ez a kérdés azonban sokkal nagyobb, sokkal nehezebb, mintsem azt egy-kettőre meg lehetne oldani. A háború ugyanis legtekintélyesebb számban a mezőgazdákat és a mezőgazdasággal rokonfoglalkozásukat szolgáltató elhivatásuk mezejéről. Már pedig nagyon fekvő dolog, hogy a mezőgazdálkodás olyan élethivatás, amely képeztünk előtt természetesen egybe van forradva a teljes testi épséggel, az egészséggel. Azonban a parancsoló kényszerűség tul teszi magát ezeken a gyakorlat alapján felállított szabályokon. Az orvosi tudomány ma már tud elég tökéletes művegtagokat alkotni, így nagyon valószínű, hogy ami a dolognak orvosi részét illeti a legtöbb földmives rokkant állapotban is visszatérhet a szántóföldjéhez.

Ez azonban csak kisebbik része a dolog megoldásának. Ísmételjük, hogy a háborúban résztvevő hősök iránt nagy hállára és tartozásra vagyunk kötelezve. Már pedig azzal, hogyha művegtagokkal látjuk el a csonka hősöket és begyakoroljuk azok használatát, tulajdonképpen alig tet-

tünk valamit, mert hisz a földmives emelkedő jóléte eddig sem függött az elvégzett földmívelő munkától, hanem sok más egyéb tényezőtől. A földmívelőt földhöz, forgótökéhez s a gazdálkodás előbbreviteléhez szolgáló elegendő anyaghoz és eszközökhöz kell juttatni, s akkor a szorgalom, a végzett munka évről-évre dúsabb

kincset terem. Az állami rokkantügyi hivatal, amely voltképen egyebet nem tesz, mint irányítja a rokkantak munkaképességének helyreállítására szolgáló tevékenységét, egy-magában aligha bírkozik meg a reávaró nagy feladattal. Be kell tehát venni ebbe a munkába a társadalomnak minden arra hivatott tényezőjét.

A világháború.

A harcterekről.

Sem az orosz, sem a nyugati, sem az olasz harctéren döntő esemény nem történt. A Görz előtti küzdelem némiképpen el-lanyhult, az olaszok nem bírják a régi tempóban folytatni offenzívájukat, noha nyilvánvaló, hogy a nemsokára összefülő kamara előtt mindenképpen szerettek volna valamennyien presztizs-sikerrel dicsekedni.

Az angol politikai helyzet még mindig tisztázatlan. A balkáni harctéren Anglia még mindig nem tud segítséget nyújtani a szorongatott szerb seregnek. A kormány ellenzéke ezt méltán tartja veszedelemnek nemcsak a mostani helyzet, hanem Anglia egész jövője szempontjából. A brit impérium eddig is sokkal inkább a presztizszen alapult, semmint a fegyverek valóságos erején és ha Anglia presztizsre megbukik azzal, hogy nem tud segíteni a szövetségese Szerbián, és megbukik azzal is, hogy nem kereskedik fölébe a kicsiny Görögországgal szemlélésének, akkor ez helyre nem hozható nyomot hazra az összes többi kis nemzetek Angliával való tanúsítandó politikájában. Asquith miniszterelnök érzi ennek a helyzetnek a veszedelmét és ezzel magyarázhat, hogy nap-nap után újabb táviratokkal igyekszik megnyugtítani és ámitani a menekülő szerb kormányt, mely pedig azonban ugyancsak erősen fizetett rá az Angliával való barátságra.

A szerb hadsereg helyzete siralmas. A győztes szövetségesek eddig százezer foglyot ejtettek a szerbiai hadjáratban. Az újabb küzdelmek már a rigómezei csata jegyében folynak és az eddigi győzelmek, amelyeknek koronája Prisztina bevétele, tulajdonképpen magát a rigómezei csatát döntötték el a mi javunkra. A rigómezei csata

volt a szerbek utolsó reménye, erre hivatkoztak mindig, ebben bíztak. Itt akartak hadseregeiket koncentrálni és azt hitték, hogy ez lesz az a hely, ahol a reménységnek legalább némi látszával mérhetik össze fegyvereiket utóljára a miennkel. Szerbia most már az utolsó reménységét is elvesztette.

A szerb hadsereggel együtt bomlik az őket segítő francia sereg is, amely mint a Szófiába hozott fogoly tisztek vallomásából kiderül, kedv és lelkesedés nélkül harcol a macedón hegyek között és a halál dicősége helyett szívesebben válszítja a foglyaltábor nyugságát. A szerbiai entente-diplomaták menekülő uton vannak, az albán hegyek között kóborolnak. Maga a szerb kormány, amelynek utolsó szerbiai székhelye Prizrend volt, idegen területre, állítólag Skutariba menekült.

A szerb harctér.

A montenegróiakat Focától keletre is visszaverték. Sjenicától délnyugatra átlépték a montenegrói határt. Mitrovicetegnapelőtt jelentett bevétele alkalmával a cs. és kir. csapatok tizezer szerbet fogtak el. Hat mozsarat és tizenkét ágyút, számos szerket, mindenféle löszert, két mozdonyt, százharminc vasuti kocsi és sok egyéb hadiszert zsákmányoltak.

Egy osztrák-magyar hadoszlop Mitrovicán túl előnyomulva elérte Vucitrn vidékét. Odább délre német és bolgár csapatok a Sitnicán készülnek átkelni.

A Prisztina körüli harcokban 6800 szerbet fogtak el és hat szerb löveget zsákmányoltak.

Az olaszok.

A Vipbach torkolata és San Martino közt folyó elkeseredett harcok egész nap és éjjel is tartottak. Az ellenség a Monte

San Michele-től északra szakadatlanul támadott és pedig nagy haderővel. Több benyomult árkaikba, de minden esetben végül egy öt órán át tartó közeli harcban végre kiűzték a derék hetedik és huszonhetedik számú alpsvidéki gyalogezredek.

Az olaszoknak egyik Monte San Michele ellen intézett támadása az összes, eddigiekhez hasonlóan meghiúsult.

San Martinónál is egész nap ingadozó szerencsével folyt a harc, míg végre kipróbált honvédeknek késő este hadállásukat itt is teljesen visszahódították és teljesen megtartották.

A görzi hídfő, a város déli része és Sabogna és Rupa községek heves tüzérségi tűz alatt álltak. Az ellenség több zászlóaja támadott Osalviával. Visszavertük, két századot megsemmisítettük.

Hindenburg-hősök.

Boda Sándor tizedes május 18-án Ostrozechtől északra levő magaslat elleni első támadásban tüntette ki magát félelmet nem ismerő bátor magatartásával. Az oldalról kapott legnagyobb tüzérségi, gépfegyver- és gyalogsági tűzben bátorító szavaival felvillamosította embereit, erőt öntött csüggedő lelkükbe s kitarásra buzdította őket.

A bátor viselkedésével már többször kitűnt tizedes ez újabb tettéért a nagy ezért víztársági éremmel lett kitüntetve.

Csatári József tizedes Ostrozece-nél májusban mindhárom napon az orosz állások elleni támadásban résztvevő ott bátor, félelmet nem ismerő, hidegvérű magatartásával tűnt ki. A legnagyobb nyugodaltsággal ment előre buzdító szavaival bátorítva legénységét, azokat nyugodt ólázásra és lövérsre ösztökölte.

Csatári tizedes azért a másodosztályú ezüst víztársági éremmel lett kitüntetve.

Dudás Mihály őrvezető Ostrozece-nél a május 19-ről 20-ra nyíló éjjelen a 301. sz. magaslat elleni támadásban egyike volt azoknak, kik elsősorban értek el a drótsövényekig. Bátor viselkedésével jó példát mutatott, buzdító szavaival pedig kitarásra serkentette a rábízott raj embereit a legnagyobb tüzérségi és gyalogsági tűzben. A rákövetkező napon, pedig a cs. és kir. 44 ik gyalogezred szuronnyamában ő is résztvevett és ekkor is különös bátor-ságával tűnt ki.

A bátor, félelmet nem ismerő őrvezetőt századparancsnok a z

első osztályu ezüst vitézségi érem kitüntetésére adta be.

Pauncz-Alfréd egyéves önkéntes tizedes szintén az Ostrozece-nél vittvott éjjeli őröközethez tünt ki. Bátor, félelmet nem ismerő magaviseletével jó példát mutatott a reá bízott raj embereinek, buzditó szavaival nyugodtságra és kitartásra ösztönözte őket s így sikerült neki rajával az ellenséges drótsóvénnyig felküzdeni, dacára a nagy tűzérési és gyalogsági tűznek. Már előzőleg is mint hírszerző járőrparancsnok, kitünt ügyes vezetésével és pontos jelentéseknek a hátraküldésével.

A derék önkéntes a nagy ezüst vitézségi érem; kitüntetésére lett beadva.

Szabadkőműves erkölcs.

III.

Ha már a szabadkőműves „türelmenl” tartunk, mely mindenféle ellenvéleményt ellenkező felfogást „tisztel”, lassuk még egy küssé: hogyan fest ez a valóságban.

A háboru folyamán az „Elet” irodalmi társaság két sorozat „Tábori levelet” adott ki a harc-téren küzdő katonák és itthon szenvedő, aggódó hozzátartozók számára. A céljuk: erősíteni, bátorítani amazokat, vigasztalni támogatni emezeket. Mindezt természetesen a vallás segítségével tessük. Mert, hogy a szabadkőműves haladás és felvilágosodás, meg tudományos vi-

lágnezet épen ugy felmondták a szolgálatot ezekben a nehéz nagy napokban, mint a szocialdemokrata földi jólét a teligi gyomor és munkásöntudat evangéliuma.

Egyéb azután igazán nincs azokban a Tábori levelekben. A vérsz Krisztus alakját állítják a lövészárokban szenvedő katoná elé, a fájdalmas Szűz képet a gyermekek, aggódó édesanya, az elesett férj gyámoltó feleség, atyjukat sirató árvaik elé.

Igazán csak ez történik azokban a levelekben, melyek szeretettel lehelnek; könnyeket törölnek — a vallás nevében.

Am ez elég a szabadkőműveseknek, hogy türelmenl legyenek ezekkel az ártatlan, jóságos irásokkal szemben.

A Világ Ignotus tollából egy egész vezércikket hoz áldozatul ennek a célnak, hogy bebizonyítsa ezeknek a leveleknek az ártalmasságát. Meggyanúsítja őket, hogy írók mesze a jövőbe nézve figyelmeztetni akarják a küzdő katonát arra, hogy „vigyázz, a faludon, a családon kívül még valahova tartozol . . . Az, hogy ahová tartozol, annak tartozol is valamivel, majd később jön, majd a háboru után, amikor a lélekmentők előfognak állni és kiáltva kiáltják: *Üsd agyon: aki nem közeink tartozik.*”

Hogy ez az otromba ráfogás sehol sincs benne a tábori levelekben, azt maga a cikkíró is elárulja, mikor így folytatja:

„Bizonyosan erre gondoltak a lélekmentők . . . Igy. Szóval, Ignótus tudja, hogy amikor a levelek ímadására, türelmenl, hűsösségre intenek, buzditanak, vigasztalnak, mikor ezenközben arra is intenek, hogy ember vigyázz, Istened is van, halhatatlan lelked is van, erre is gondolj: akkor tulajdonképen azt akarják mondani, hogy: *üsd, nem apád!*”

Ez a szabadkőműves rabulisztika. S tovább, még ő — ki most a veszély, szenvedés, a fájdalom napjaiban nincs sehol — mondja, hogy a vallás, az egyház, a keresztyénység, a „nyomorok, iskolátlanságok, azáldani akarások napjaiban sehol sem volt. Akkor sohasem gondolt ares-nevész lelkekre, csak most.”

Méltóztatik látni? A béke idején az volt a baj, hogy mindenütt ott voltak, a templomban, az iskolában, a kongregációban, az egyesületekben, az ország-házban; hogy az iskolákban tanítottunk, a templomokban prédikáltunk, az egyesületekben neveltük a népet, az országyűlésen jogokat követeltünk számá-ra. Akkor mindezen helyekről kiakartak tiltani, dobálni benűntek, mint Franciaországban tettek. És most? Most konstatalják, hogy *mi akkor sohasem voltunk.* Nem állítottunk a népnek iskolát (kétezer év alatt egyet sem), a szerzetesek nem civilizálták Európát, a pápák nem parolták a művészeteket, nem állítottak egyetemet, Szent Vince, Szent Erzsébet s anyyi

millió vallásos lélek nem adott egy falat kenyert, egy darab meleg ruhát a szegényeknek, az egyház nem létesített árva-házakat, az apácák egy b-veget sem ápoltak a kórházakban. Az egyház soha egyetlen szegény gyereket fel nem nevelt, ki nem tanított, egyetlen ösztöndíjat nem adományozott, egyetlen könnyet le nem törölt. Ezt mind ő, a szabadkőművesek tették és tesszik már kétezer év óta.

A Tábori levelekre visszatérve Veigelsberg Hugó, figyelmebe ajánlja ugy a magánoknak, mint a cégeknek, bankoknak, pénzintézeteknek, hatóságoknak, akiket most sorra házalnak a lélekmentők, hogy a fronton küzdő katonáknak elsősorban meleg alsoruhák kelljenek és csak másodsorban irások. Az irások között pedig csakis olyanok, akik az életre tanítanak. Ohosságokra, hazaszeretetre, mert ez nevelti ki mindenkiből a minden emberek ösztartozandóságának érzését. És minden irásmb, ami nem ilyen és megkülönböztetéseket kerget, szakadást szit, öncélokat takargat — teljesen felesleges.

Sajnálkozva állapítjuk meg, hogy a figyelmeztetésünk né-mely helyen már későn érkezett és sokan beleestek a lélekmentésbe olyanok is, akik eddig nyomort enyhítettek a garasokkal, vagy a felvilágosodás és a népnevelés támogatói voltak.

Azért figyelmeztet tovább, hogy „vigyázzni tessék” tisztelt

TÁRCA

A RÖNTGEN-SUGARAK A HÁBORÚBAN.

Irtá: *Hajós József.*

Röntgen tudományos munkásságát jellemzi a mély alaposág és a nagy kitartás. A tárgynak kísérleti részét igyekezett alaposan kimeríteni. Nagy felfedezése után is vezette tanítványait s a munkájukat gondosan ellenőrizte. Önzetlenül dolgozott, felfedezésének eredményét, bár azall százezeket szerzehetett volna, nem szabadalmaztatta, hogy az minél inkább elterjedjen s az emberiségnek hasznára váljék.

Lássuk most röviden, hogy mi a Röntgen-sugár s miként alkalmazzák.

A ritkított gázt tartalmazó üvegcsővön át, *megszakított* vezetékén haladó elektromos áram kísérleteket (szikrázás) okoz. A negatív elektródból egyenes irányba haladó „sugarakat” *katód-sugaraknak* nevezük. A katód-sugarak a mai felfogás szerint: apró negatív töltésű részecskéik vagyis elektronok sokasága. Ha a cső belsejében a katód-sugarak utjába

fémlapot (antikatódot) állítanak — mint Röntgen tette — kész a Röntgen-lámpa. Az antikatódból indulnak ki az x, vagy Röntgen-sugarak, melyek más természetűek, mint a katód-sugarak.

Míg a katód-sugarat már vékony lemezzel fel lehet tartani; addig a Röntgen sugarakat a tárgyakon nagy mértékben áthatolnak. Igy pl. az emberi test izmai átengedik az X sugarakat, de a csontok már kevésbé, a fémek még kevésbé. Ha a sugarak fényképező lemezre esnek, akkor a lemez a lesgárgzott helyeken megfeketedik. Ezen alapszik a Röntgen-fotografálás, vagy Röntgen-kép készítés. Ha fekete papírba csavart, vaay kazettába zárt fényképező lemezre helyezzük a kezünket s arra felülről Röntgen sugarat bocsátunk, akkor megkapjuk kezünk csontváz-képet, mert a csontok alig bocsátják át a sugarakat, ezeknek a helye tehát a képen sötét. Ha az ujjon gyűrű, vagy a csontban megakadt puskagolyó van, akkor mivel a fémben legkevésbé hatolnak át az X sugarak, azoknak a képe feketén látszik a Röntgen-felvételén, így a lövedék helyéről, a csonttörés minőségéről tudásunk lesz.

Valószínű, hogy a Röntgen-su-

garak olyan természetűek, mint a fény; az X sugarak olyan hullámok, melyek sokkal rövidebbek az egyéb ismer. nullámhosszúságoknál. Megkülönböztetünk kemény és lágy X sugarakat. A kemény su arak vastagabb rétegen is áthatolnak. Ha a Röntgen-lámpában ritkább a levegő és nagyobb a két elektród közti feszültség, akkor a sugárnyalabban több a kemény sugár, melyek egyuttal kisebb hullámhosszúságúak. A vastagabb testrészt átvilágításához keményebb sugarakat kell alkalmazni.

Orvosi szempontból igen jelentős az, hogy a mult évben *Des-sauer*-naksikerült. A Röntgen-lámpa áramkörének megfelelő szabályozásával olyan kemény x sugarakat előállítani, melyek a rádium g-sugarait keménységben megközelítik. Igy tehát most már lehetséges sok esetben Röntgen-sugarakkal pótolni a nagyon drága *rádiumot*, melynek milligrammja 600 koronául is drágább.

A Röntgen-sugarakat az orvosok sérülések és szabálytalan képződések minőségének felismerésére és gyógyításra alkalmazzák. A Röntgen-sugarak a gipszkötéseken is áthatolnak. A régebbi Röntgen-képek csak laposak voltak, vagyis

nem keltették a síkból kiemelkedés látszatát, nem voltak plasztikusak. Az újabb röntgenező eljárásoknál már plasztikus képeket készítenek, melyek pl a golyó, a csontszilánk s egyéb idegen tárgyak s sérült részek helyzetét pontosabban mutatják. Az első plasztikus-Röntgen-képeket Alexander Béla budapesti orvos állította elő.

Röntgen felfedezése a hadiszebenben oly nagyméretű alkalmazást nyert, hogy már a tüzvonal közelében levő segélyhelyen is alkalmazzák. A mostani világháboru folyamán a német Siemens-Schuckert gyár mozgó Röntgen-állomásokot szerkesztett, melyeknek kocsi-jai egyuttal sebesültszállítók gyanánt berendezhetők. Autombilra szerelt Röntgenberendezés már a háboru elején alkalmazták. Nehéz terepen pedig olyan Röntgenkészülékeket használnak, melyek állatokra rakhatók s könnyen összeállíthatók.

A Röntgen-sugarakat gyógyításra is használják, főleg bőrbetegségeknek. De sikerrel alkalmaznak a tuberkulózisnál, belső daganatok eltüntetésénél, rák gyógyításánál, vérbajok és egyéb betegségek kezelésénél. Mivel a sugarak erősségének mértékét nehéz helyesen meghatározni, azért az

SÖVEGJARTO vaszonaruháza. Barátok épülete.

Nagy választék

fehér és színes barchetok karton, schiffon és damastból. Különféle vásznak, törölközők, abrosz, lepedők és zsebkendők. Ágy- és asztalterítők, szőnyeg- és matracszövetekből.

OLCSÓ

szabott árak.

Jaikus publikum, mert elvissz az örd. — akárom mondani' a klerikálizmus.

Ime, ez a szabadságvesztés türelem, mely minden ember, minden intézmény, minden szociális irányzat számára jogot, szabadságot, egyenlőséget követel.

Mi is azt mondják: jó! lesz ezekre a körmökre vágyunk! Szigma.

A villanygyár megváltása.

A világháború minden borzalmas érdekessége mellett kétségkívül a villanygyár megváltásának ügye is elénnen foglalkoztatja a város közönségét. Mindenki érzi és tudja, hogy a megváltás-ügy a város anyagi életére nagy befolyással van, nem is szólva arról a sok kínos kellemetlenségről, amelytől megszabadulnánk, ha a Phoebustól megszabadítanánk benünkét.

Jöföhet a szakértő bizottság egyelőre felfüggeszteni óhajta ezt a tervet, s jelentése szerint a vállalat nem valami busis üzlet (?), mégis közösjaj, hogy megváltuk a telepet, ha ma nem, hát holnap, de semmiestre se hagyjuk évtizedekig még a nyakunkon ezt a részvénytársaságot.

Az ügyvel kapcsolatban már sok idea merült fel, amelyek közül legkevésbé az áramár-emelésre alapított reformot tartjuk szerencsésnek a városra,

X sugarakkal való kezelést csak gyakori szakszervezet végezheti eredményel. Türelős besugárzás alkalmazása komoly bajokat okozhat. Gyengébb sugarak alkalmazásával a gyógyulás lassabb menetelű, de biztosabb.

Többszörös és hosszabb ráhatás után az X-sugarat az egészséges bőrt is megtámadják, azon gyulladást és égészerű sebeket okoznak, melyek lassan hegednek be és forrásszerű sebeket hagynak. Ez okból régóta igyekeztek oly összetételű szövetet, elszigetelőt készíteni, mely a sugarakat nem bocsátja át s így a test egészséges részeit megvédi a besugárzástól. Nemrég sikerült Droit-nak alkalmas szövetet készíteni, úgy, hogy azt foszforsavval, ón- és olomoxidokkal, mésszel s egyéb anyagokkal impregnálta. Sokkal célszerűbben oldotta meg a kérdést az idei év elején Zehnder, aki olyan Röntgen-lámpát szerkesztett, melyet üveg helyett fém burkol és a sugarak csak egy kicsiny, szabályozható ablakon át juthatnak a kezelő által kívánt irányba. Zehnder találmánya megóvja a beteget is, meg a kezelő orvost is a káros besugárzástól. Eddig ugyanis a kezelő orvosok rendszerint úgy védekeztek az X-sugarak ellen, hogy vastag ólomhegerbe, vagy ólomlemez mögé álltak és kis nyíláson figyelték a sugarakat. Zehnder találmánya ezt a kényelmetlen óvóeszközt feleslegessé teszi. Zehnder új lámpáján sikerült a sugárzás erősségét is megfelelően fokozni;

de különösen a közönségre nézve: Egy másik terv szerint megváltanánk a villanygyárat, de bérbeadnánk egy jóraváló gyárnak. Ennek a tervnek a hível azzal bizonyítanak, hogy a közönségi üzemmél hiányzik az igazi kereskedői fürge szellem, tehát nem tudja úgy az üzemet kihasználni. Azért alkalmasabb a bérbeadás.

Kétségtelen sok igazuk van a bérbeadás híveinek. Ez azonban tisztán az üzem vezetésétől függ. A közönségi üzem is lehet ép oly fürge, jól jövedelmező vállalat, mintha részvénytársaság dirigálja. Csak egy jó üzemvezető kell hozzá, aki ambícióival vége a dolgát, akiknek a város a fizetés mellett per centumot is biztosít, ha kitűnően gazdálkodik, ha keresztül tudja vinni, hogy a közönségi üzem is fürge, jól jövedelmező vállalat legyen.

Hogy ilyen emberek vannak, azt senki sem vonhatja kétségbe. Csak meg kell keresni őket. Így aztán elérjük azt, hogy az a haszon is, ami a bérbeadás, abban az esetben marad, amelybe úgy sem győzünk eleget tenni, ha azt akarjuk, hogy jó öreg városunk haladjon is valamit. Nem egy városban áldásosan működnek a közönségi üzemek. Hát csak éppen mi nem értenénk hozzá? Ha nem értünk, hát tanuljuk meg.

— értékes találmányát még sem szabadalmaztatta Zehnder, hogy ezzel is Röntgen példáját követve az emberiség javát elősegítse.

Röntgen sugarakkal ma már mozgófényképeket is lehet készíteni. A fényképező lemezt annyira érzékenyítették, hogy felvétele a másodperc századrésze is elegendő. Amrhein által szerkesztett 'villámmodszerral' másodpercenként 6—8 képet lehet felvenni. Így sikerül megfigyelni pl. a szív és gége működését, az emésztés lefolyását, miáltal a szervek rendellenes működésénél a szabálytalanság művét nélkül is megállapítható. A felvételekhez sokszor furfangos módszert kell alkalmazni. Például: a gyomor az X sugarakat átengedi, mégis megvizsgálják Röntgen kép révén, úgy, hogy a beteggel salétromsavas, szénsavas vagy kén-savas bizmut-por, vagy bizmutpor helyett cironoxidot nyelnek. A lenyelt bizmutpor fémréteggel vonja be a gyomor falát s így az X sugarakat fenntartja.

Ujabbán a Röntgen-sugaraknak a technikában is fontos szerepe van, amennyiben megvizsgálják vele az át nem látszó tárgyakat, hogy azoknak esetleges szerkezeti hibáit felfedezzék. Így pl. észreveszik a látszólag jól készült fémlemezben a hibát; a páncéllemezeket kemény X-sugarakkal világítják át, hogy a benső szabálytalanságokat észrevegyék, melyek más-ként csak a töréskor tűntek volna ki. Ezáltal a Röntgen-sugarak még esetleges katasztrófától is megmenntetik az embereket.

HIREK.

Naplójegyzetek.

*Amerikában újabbán tudvalevőleg több olyan újság alakult, mely céljával tüzte ki, hogy egyáltalában semmit sem fog irni a világháborúról, mintha nem is volna háború. Az amerikai vállalatok kétségkívül nagyon józanul, szinte mondhatnók: amerikaias fizeti érzékekkel spekulálnak. A lapok manapság egyébről sem tudnak irni, mint a hadi színterek újdonságairól s maholnap a semleges országok közönsége előtt tényleg kezd már a dolog egy kicsit unalmas lenni. Ilyen unatkozni kezdő emberek nagy számmal lehetnek Amerikában, csak félo, hogy megint egyszer meg ne unják — a hadmentes újságokat.

A legfurább a dologban az, hogy az egyik háborúról mit sem tudó újság megjelenési színhelye London. A háború legfőbb mérgekeverőinek tartózkodási helyét, mint látnivaló, kikézdte a szójátékos humor. Kétségtelen azonban, hogy az amerikai Londonnak van több oka szegyelni az európai névrokon, mint ennek azt. Mert a drága rokon már régesrég nem tudja, mi a szegény. Az ágyúcsövek torka elé kötött 'indusok és egyben a mi nemzetiségünk fogadatlan prókatorai a tanui annak, hogy a farizeusok fővárosában már régen nem tudnak szegyenkezni.

— A hadseregnek N.F.N. fémeltöltött a Fejérmegyei Naplóhoz a hadsereg részere.

→ A hölgyekhez. A dr. Prohászka Ottokár hadiárvaház helyi bizottsága kéri a hölgyeket, hogy ma szombaton, délután 4 órakor teljes számban megjelenjen szíveskedjenek a ciszterciák főgimnáziuma dísztermében tartandó értekezleten.

— A részvét. A Fejérmegyei Napló állandóan kapja a részvételeket, amelyeket Major Mihály szerkesztőnk hősi halála okozta vesztésünkben és bá natunkban osztoznak. A mai posta a következőket hozta:

A Fejérmegyei Napló tekintetes Szerkesztőségének Helyben.

Boldogult emlékü volt felelős szerkesztőnk Major Mihály ur hősi halála alkalmával fogadja a tekintetes Szerkesztőség ösztinte részvétünk nyilvánítását.

Kiváló tisztelettel Székesfehérvári Takarékpénztár.

A Fejérmegyei Napló tekintetes Szerkesztőségének Helyben.

Megilletődéssel értesültünk, hogy felelős szerkesztőnk Major Mihály ur a hazaért hősi halált halt. Fogadják ösztinte szívből jövő részvétünk kifejezését és legyen

kész tisztelettel Általános Bank és Takarékpénztár részvénytársaság.

Székesfehérvár szab. kir. város

APOLLO-színháza.

MA, SZOMBATON UTOLJÁRA

november hó 25. 26 és 27-én:

A világ leghatalmasabb

::: filmalkotása! :::

ALAGUT

Bernhard Kellermann világhírű regénye nyomán 6 felvonásban

Minden hely számozott.

Előadások kezdete: délután 2, 4, 6 és este 9 órakor.

Jegyek előre válthatók az Apolló pénztáránál délelőtt 10—12-ig és egész nap Krausz Verona tósdéjében.

A helyárak mérsékeltlen felemeltek.

SZÍNHÁZ.

Az Alagut sikere. Eddig 8 zsufoolt ház gyönyörködött abban a hatalmas filmalkotásban, mely Kellermann nagyszerű regényét vitte filmre. Nem csodáljuk ezt az óriási érdeklődést, hisz érthető is, amikor a nagy iró művét nemcsak képeleiben, hanem valóságban, a maga teljes egészében láthatjuk. Az Apolló igazgatósága, tekintettel az előre nem várj és eddig még nem létezett érdeklődésre megkísérelte, hogy a filmet még két napig műsoron tarssa, ami azonban nem sikerült, lévén a kép annyira lefogalva, hogy azt már holnap ismét a fővárosban nézísák. Aki tehát a filmet látni akarja — mely ma látható utójára — siessen a jegyét előre megváltani, mert mint a két napon történt, az előadást megelőzőleg már jegy nem volt kapható.

Ha csinos és kedves háborus emléket akar szerezni, vegye meg a miniatúr vértés vitéz szobrot három koronáért. A rokkant katonákat segítő az emlékszobor megszerzésével.

APROHIRDETESEK.

Lapárusítók utcai eladásra jó fizetéssel felvételnek. — Mint mellékfoglalkozás üzhető.

Egy buzafölöd esetleg két rézben is kiadó. Bővebbet Felsőkirályscr 6. szám.

Boltí szoftgat keresek értelemes, ügyes, jólelkű, lehet az fiatalabb vagy idősebb is. Háltér 12. Más Károly.

Elvállalok mosást Selyem-utca 1. szám.

Telefon 233. — Tefon 233.

Szombaton és vasárnap.

— november hó 27 és 28-án —

Waldemár Psylander és ASTA NILSEN

együttes szereplésével

Fekete álom

a Nordisk-filmek legszebbike, dráma 5 felv. — 1300 méter.

Nagyszabású pótműsorral közte a háborus Berlin.

szabályozása és az alacsony fekvésű birtokok megvédése okozza. Amennyiben a kormány, mint a szabályozási mű végrehajtója megfélelő intézkedéseket nem tett a zsilip állandó és teljes nyitvatartása iránt, a károsultak kártérítési pört indítottak a kincstár ellen. A pör alapja a törvényben is elfogadott azon elv, hogy aki vizimumkalokkal a vízlefolyást vagy az előbbi vízszint mértékét módosítja, teljes kártérítéssel tartozik. A minisztérium teknikusai tagadják, hogy a Sió elzárása okozta a balatoni árvizet.

— A váltópéncz eldugása. A háboru alatt dívatba jött váltópéncz elrejtése nem hogy szűnnék, hanem mindig nagyobb mértéket kezd ölteni, olyannyira, hogy a kereskedelemben valóságos zavarokat okoz. A Fejérmegyei Napló már többször felszólalt ezen rossz és káros szokás ellen. Most a polgármester is körlevelet intézett a különféle hivatalok és társadalmi intézmények és tanítványok vezetőihez, valamennyi vallás lelkészeihez, hogy hatáskörükből minden kövessenek el a váltópéncz eldugásának megállítására. Reméljük, hogy a mozzalomnak eredménye lesz.

— Psylander és Asta Nielsen együttes szereplése az Urániában november hó 27 és 28-án, szombat és vasárnap kerül színre. A kép címe: „Fekete álom”, mely már néhányszor megjárta az országot, de még mindig óriási vonzerővel bír, ugyannyira, hogy a filmgyárak kénytelenek voltak ezt az igazán hatalmas attrakciót felújítani. Az tény, hogy a kinematográfia e két star-ja a „Fekete álom” ban órműgát muljék felül: It említhjük meg, hogy az Uránia ezentul minden szombaton 3 előadást tart és pedig 5, 7 és 9 órákor, rendes helyarárral.

— Kohógs és rekedtség ellen a legjobbnak bizonyult haziser a dr. STÖRK-féle komprimált mell. pasztilla. Egy doboz ára 50 fillér. Kapható Szűts Robert „Magyar Korona” gyógyszerterében, Székesfehérvár, Városházter.

PIUME! Kávékehózatál SZÉKESFEHÉRVÁR (BARÁTOROK ÉPÜLETE.)
Pörkölit kávékehózerékei átólrshetelene! Saját villamos kávénapörkölde! Telefon 250.

Pályázati hirdetemny.

A pázmándi róm. kath. elemi iskolához okleveles helyettes tanító vagy tanítóknó kerestetik. Járandósága hávi 80 kor, és egy butorozott szoba. Állás azonnal elfoglalandó. Pázmánd, Fejérmegye, Plebánia-hivatal.

LEGDIVATOSABB
lánya és női filz és tollak, virágok és bárony kalapformák. mindennemű díszek.
Nagy választék szőrmegarnitúrákban.
Börcomode és sárcipők. Katonai felszerelés kapható
Kováts Antalnál Székesfehérvár. Városházter. —

— A vármegye utal. A hosszú őszi esőzések és a nagy fõrgalom a vármegyében a legtöbb utat ugyszóval teljesen tönkretette olyannyira, hogy rendbõhozatalukat egyáltalában nem lehet a háboru utáni időre hagyni. De nem is kellene, mert hiszen a községek épen most volnának abban az előnyös helyzetben, hogy a legolcsóbbban, jó utakhoz juthanak. Az orosz foglyokkal ezt a kérdést nagyszerűen meg lehetne oldani.

— A kereskedők bevonulása. A Kereskedők Egyesülete fölterjesztést intézett a honvédelmi miniszterhez kérve, hogy ezek a nagyobb városok kereskedők, a kik mint hadkötelesek december 6-án bevonulni tartoznának, három héttel később jelentkezhessenek. Ugyanis a karácsonyi ünnepekkel megelőző időkben a forgalom rendkívül nagy s így a kereskedők nem volnának abban a helyzetben, hogy a karácsonyi forgalmat kellően lebonyolítsák.

— Városi közgyűlés. Székesfehérvár vez. kir. város törvényhatósága november hó 29 én délután 3 órákor a várososhaz nagyteremben rendes hávi közgyűlést tart, amelynek főbb pontjai a következők lesznek: Polgármester előterjesztése a harcúteren levő katonák Karácsonyi ajándéka tárgyában. Debrecen város átírata a háborus jövedelmek megadóztatása iránt. Kolozsvár város átírata a lengyel kérdés rendezése tárgyában. Tanácsi előterjesztés a villanytelep megváltása fölötti érdemleges határozat hozatalnak bizonytalan időre való elhalasztása tárgyában. Tanácsi előterjesztés a színházi helyárak felemelése tárgyában. Tanácsi előterjesztés a közlelemzési bizottságban dr. Holly Géza lemondása folytán megüresedett helynek Weisz Miksával való betöltése tárgyában. A Fallómatom bérlési ügye.

— A hadiárvak száma. Az ország valamennyi arvaszéke beszámoló már a hadiárvak számáról. E szerint összes számuk 1915. szeptember 30-án 24644 volt. Ez a szám a következőképen oszlik meg: a vármegyei törvényhatóságokban 20420, a városi törvényhatóságokban 1774, a rendezett tanácsú városokban 2450. Édesanyjánál van elhelyezve a hadiárvak 93.33 százaléka, kirendelt gyámjánál 2.52, egyéb hozzátartozójánál 3.14, jótékony családnál 0.14, örökbe fogadónál 0.02, állami gyermekmenedék helyen 0.64, jótékony egyesületnél 0.19, saját vagyona vagy harcúteren levő hozzátartozójuk vagyonának a terhéen 0.02. Ami a hadiárvak elhelyezkedésének hullámzását illeti, a legérdekesebb, hogy az első negyedében a hadiárvaknak 85.32, a második negyedében 91.35, a harmadikban már 93.33 százaléka volt édesanyjánál elhelyezve. Az édesanyjánál való elhelyezés számaránya tehát folytonosan és állandóan emelkedőben van.

— Millió per az állam ellen. Tudvelevő, hogy a megáradt Balaton milyen vézetes pusztítást okoz a delbalatoni fürdőtelepek nagy részén. Különösenben szenvedtek a többi között Lelle, Szemes, Fonyód, melyek nyaralót már összedúlással fenyegeti az ár. A kár már eddig több millió. A telep és villatulajdonosok jó részben a Sió elzárásának tulajdonítják a katasztrófát. Az elzárás három év óta gátolja a magas víz lefolyását. Az elzárást, a károsultak szerint, a Sió uj

A Fejérmegyei Napló tekintetes Szerkesztőségének Helyben.

Major Mihály, lapjuk szerkesztője elhunyna alkalmából fogadják őszinte részvétünk kifejezését.

Teljes tisztelettel
Közzgazdátági Bank és Takarékpénztár r. t.

A Fejérmegyei Napló tekintetes Szerkesztőségének Székesfehérvár.

A jó Major Mihály hõsi halálát ószintén fájlalom. A Napló gyszásában szívõból osztozom.

Kiváló tiszteltettel
Bpest, 1915. nov. 26.

dr. Baranyay Jusztin,
Bernardinum igazgatója.

A Fejérmegyei Napló tekintetes Szerkesztőségének Helyben

A hõsi halált halt Major Mihály hadapród feléllszerkesztõ ur elhunyna alkalmával fogadják a tek. Szerkesztõség a tartalék és barakõrház tisztí és orvosi karának igaz részvétét.

Dr. Guthertz Jenõ.

A Fejérmegyei Napló tekintetes Szerkesztőségének Helyben.

Királyáért és hazájáért hõsi halált halt Major Mihály hadapród, feléll szerkesztõ ur elhunyna alkalmával fogadják õszinte részvétemet.

Dr. Guthertz.

— Uj ügyvéd. Dr. Erdélyi Gyula helybeli ügyvédjelölt, dr. Löwy Márk ügyvéd irodavezetõje kitünõ sikerrel tette le a budapesti bizottság előtt az ügyvédi vizsgát.

— Dr. Prohászka Ottokár hadi árva házra. Ifj. Laczkovits Béla 10 koronát küldött a Fejérmegyei Naplóhoz.

— Iskolás fiuk és a katonák karácsonya. Meplepõ volt tavaly a közsõség áldozatkészsége, amikor a katonák karácsonyára kellett adakozni. Ebben a szép hazafias cselekedetben elsõ részt a iskolás gyermekek vették ki, akik a vármegyében hatalmas õsszeget horkat össze a sokat szenvedõ harcossaink karácsonyi ünnepe. A megható mozzalom most ismét megindult az iskolában s biztosra vesszük, hogy a kis pöttõmagyarok fogereibõl újbõl sok ezer korona fog egybegyűlni.

— Akit szintén eltemettek. A sok borzalmat regélõ olasz harcúterrõl csaknem naponként érkeznek hírek, amelyek egy-egy ismerõsünk halálát hozzák. A rossz hírek a legtöbbszõr azonban kánikulai kacsáknak bizonyulnak, s igazán csak arra jók illetve rosszak, hogy a hozzátartozóknak hiábavaló keserüséget okozanak. Így Major Mihály hõsi halált halt szerkesztõnkrol érkezett hírrel egyidõben jött, hogy Alapi Nándor hadapród, városi színházunk feltgyelõje, a kitünõ drámai színmész is esedett. A vészmadaraktól eltemetett Alapi azonban betegten fekszik egyik déltiroli tartalékkõrházban.